

БӨЛІМ: TURAN UNIVERSITY / UNIVER / СТУДЕНТ

Заң саласында ғылыми жұмыс жазу және академикалық адалдық мәдениеті

ЖАРИЯЛАНДЫ
01.05.2025

ТИРЕК СӨЗДЕР

academic integrity, academic writing, legal norms, legal reasoning, reliable evidence, the structure of argumentation, академикалық адалдық, академикалық жазу, академическая честность, академическое письмо, дәлелдеу құрылымы, заңды дәлел, құқықтық нормалар, надежные доказательства, правовые нормы, сенімді әрі практика қолданылған дәлелдер, структура аргументации, юридическая аргументация

СІЛТЕМЕ

<https://bilimger.kz/178580/>

Сағынтай Аяулым Нурланқызы

Ғылыми жетекші: Ф.ғ.к қауымдастырылған профессор **Тулекова Гулжан Хажмуратовна**

Тұран университеті

ЮР 241(4)2

Аңдатпа:

Мақалада заң ғылымы аясындағы академикалық жазудың өзіндік ерекшеліктері мен сенімді дәлелдер қалыптастырудың негізгі қағидаттары талқыланады. Авторлардың дәлелдерінің нақтылығы, логикалық тұтастығы мен үйкесімділігі және дәйектеріне ерекше назар аударады. Құқықтық нормалар, сот тәжірибесі және ғылыми дереккөздер негізінде негізді ойды құрастыру жолдары сипатталады. Сонымен қатар, академикалық адалдықтық сақталуы мен дұрыс сілтеме жасау талаптарының маңыздылығы айрықша көрсетіледі. Мақала соңында заң мәтіндерін сауатты рәсімдеу мен плагиаттан сақтану жөніндегі практикалық кеңестер беріледі.

Кілт сөздер: академикалық жазу, заңды дәлел, сенімді әрі практика қолданылған дәлелдер, құқықтық нормалар, дәлелдеу құрылымы, академикалық адалдық.

Аннотация:

В статье рассматриваются особенности академического письма в области юридических наук, а также основные принципы построения убедительных аргументов. Особое внимание уделяется точности, логической последовательности и обоснованности доводов. Анализируются методы формирования обоснованных суждений с использованием правовых норм, судебной практики, научных источников. Также акцентируется значимость академической честности и правильного цитирования. В заключение даются практические рекомендации по оформлению, также советы, которые уже были использованы в практике чтобы предотвратить плагиат при выполнении работы.

Ключевые слова: академическое письмо, юридическая аргументация, надежные доказательства, правовые нормы, структура аргументации, академическая честность.

Abstract:

This article explores the characteristics of academic writing in the field of legal sciences, as well the fundamental principles of constructing convincing arguments. Special attention is given to accuracy, logical structure and soundness of reasoning. The paper analyzes methods for forming well founded statements using legal norms, court practice, and scholarly sources. The importance of academic integrity and proper citation is emphasized finally, practical recommendations are provided for formatting legal texts and preventing plagiarism.

Keywords: academic writing, legal reasoning, reliable evidence, legal norms, the structure of argumentation, academic integrity.

Кіріспе. Академикалық жазу заң ғылымындағы білімді дамыту мен

таратуда шешуші рөл атқарады. Ол автордан нақты презентация құрылымын және дәлелдердің логикалық реттілігін талап етеді. Сенімді әрі дұрыс дәлелдер мәтіннің негізі болып табылады. Заң ғылымында жалпымала заң мен норманы сипаттап ғана қоймай, фактілер мен аналитика арқылы өз ұстанымыңызды негізді маңызды. Нормативтік актілерді, сот шешімдерін және ғылыми дереккөздерді сауатты қолдана білу аргументтің сапасын арттыра түседі, сонымен қатар жазылған мәліметтің дәлдігі мен дұрыстығы оқырманның ақпаратты қабылдауына тікелей әсер етеді. Құқықтық зерттеулерде дәлелдеудегі қателіктер бұрыс тұжырымдарға және орындалған жұмысқа деген сенімсіздікке алып келуі мүмкін. Академикалық адалдық плагиаттан аулақ болуды және дәйексөз нормаларын сақтауды тікелей талап етеді. Дәлелді дәлелдер фактілерді ғана емес, сонымен қатар оларды құқық қорғау аясында қолдану практикасы аясында талтауды да қамтиды. Сыни тұрғыдан ойлау аргументтің әлсіз жақтарын анықтауға және оларды жоюға көмектеседі. Мәтіннің тиімді құрылымы ақпаратты қабылдауды жеңілдетеді және негізгі ойларды бөліп көрсетуге мүмкіндік береді. Оқырманды шатастырмау үшін түсініксіздік пен белгісіздіктен аулақ болу керек. Мәтіннің анықтығы мен нақтылығы оның сенімділігі мен ғылыми құндылығын арттырады. Заңды хатта ГОСТ немесе АРА сияқты белгіленген стандарттар мен нормаларды сақтау маңызды. Сот практикасындағы мысалдарды қолдану мәтінді көрнекі және практикалық етеді. Беделді дереккөздерге сүйену дәлелді күшейтеді және жұмысқа деген сенімді арттырады. Құқықтық зерттеулерде дереккөздерді дұрыс таңдау және оларды контекстке сәйкес түсіндіру маңызды. Жұмыстың нәтижесі тек хабарлап қана қоймай, ұсынылған тұжырымдардың дұрыстығына сендіретін мәтін құру болып табылады.

Академиялық жазу – бұл өз ойларын қысқаша, бірақ сенімді ғылыми түрде нақты тұжырымдау және дәлелдеу мүмкіндігі. Бұл А.И. Петровтың идеяларды сауатты ұсынуды ғана емес, сонымен қатар материалды қабылдауға ықпал ететін логикалық құрылымды талап етеді. Бұл дағды білім беру бағдарламаларын сәтті игеруде және зерттеу қызметіне дайындықта шешуші рөл атқарады. Академиялық жазу дағдыларын

меңгерген студент ақпаратты тереңірек талдай алады және негізделген шешімдерді таба алады. Бұл халықаралық стандарттарға сәйкес келетін курстық жұмыстарды, дипломдық жұмыстарды және мақалаларды жазудың қажетті құралына айналады [1]. Сонымен қатар, мұндай дағдылар авторға ғылыми пікірталастарға қатысуға және зерттеу нәтижелерін кең аудиторияға тиімді жеткізуге мүмкіндік береді. Академиялық жазу сыни ойлауды дамытады, өйткені ол дәлелдер мен дәлелдерді дәл таңдауды қажет етеді. Сондай-ақ, бұл плагиаттан аулақ болуға және автордың дереккөздерге адал сілтеме жасау әдетін қалыптастыруға көмектеседі. Осылайша, бұл дағды кәсіби өсудің және әлемдік ғылыми қоғамдастыққа интеграцияның маңызды элементіне айналады.

Академиялық жазу заң ғылымында шешуші рөл атқарады, өйткені ол құқықтық білімнің дамуы мен таралуын қамтамасыз етеді. Ол идеялар мен зерттеу нәтижелерін ұсынуға стандартталған тәсілді қамтамасыз ете отырып, заң ғылымында ғылыми мәдениеттің қалыптасуына ықпал етеді. Құқықтық зерттеулер дәлелдерді дәл және логикалық тұрғыдан тексеруді талап етеді, мұнда әрбір мәлімдеме сенімді дәлелдер мен ережелерге негізделуі керек. Академиялық жазу күрделі құқықтық ұғымдарды ашып, олардың шешімдерін ұсына отырып, құқықтық ақпаратты жүйелеуге мүмкіндік береді.

Құқықтану туралы ғылыми мақалаларда авторлар өз ұстанымдарын құқық нормалары, сот прецеденттері және теориялық әзірлемелер арқылы негіздейді. Мұндай мәтіндер заң ғылымының ажырамас бөлігі болып табылады, әрі қарай зерттеу және құқықтық ойды дамыту үшін негіз қалыптастырады. Жарияланған зерттеулер Халықаралық ғылыми қоғамдастыққа интеграцияны қамтамасыз ете отырып, ғалымдар мен практиктер арасында білім алмасуға ықпал етеді. Олар заңнамадағы олқылықтарды анықтауға көмектеседі және оларды жою жолдарын ұсынады. Академиялық жазу әртүрлі құқықтық жүйелерді салыстыруға, олардың тиімділігін талдауға және реформалар бойынша ұсыныстар жасауға мүмкіндік береді.

Курстық және дипломдық жұмыстар заңгер студенттерді кәсіби қызметке дайындаудың маңызды кезеңі болып табылады. Бұл жұмыстар автордан мәтінді дұрыс құрылымдауды, заңды дереккөздерді қолдануды және дәйексөз нормаларын сақтауды талап етеді. Олар Құқықтану саласында жұмыс істеу үшін қажет аналитикалық Дағдылар мен сыни ойлауды дамытуға көмектеседі. Мұндай тапсырмаларды орындау барысында студенттер өз ұстанымдарын дәлелдеуге және құқықтық мәселелердің шешімін табуға үйренеді.

Академиялық жазу нормативтік құқықтық актілер мен заң жобаларын жасауда да маңызды рөл атқарады. Заңды құжаттардағы тұжырымдамалардың дәлдігі мен анықтығы оларды тиімді қолданудың кепілі болып табылады. Заң мәтінінде автордан академиялық жазуды жоғары деңгейде меңгеруді талап ететін екіұшты немесе қарама-қайшы ережелер болмауы маңызды. Заңдарды әзірлеу кезінде ғылыми зерттеулердің нәтижелері жиі қолданылады, бұл заң ғылымының заң шығару үшін маңыздылығын көрсетеді. Сонымен қатар, академиялық жазу құқықтық мәтіндердің біркелкілігі мен стандартталуын қамтамасыз етеді, бұл оларды қабылдау мен тәжірибеде қолдануды жеңілдетеді. Бұл құқықтық мәдениеттің қалыптасуына ықпал етеді және құқықтық нормаларды түсіндірудегі қателіктерді болдырмауға көмектеседі. Бұл жазу стилі заңгерлердің берілген ақпараттың дұрыстығы мен дәлелдердің дұрыстығы үшін жауапкершілігін дамытады. Жаһандану мен цифрландырудың дамуы жағдайында академиялық жазу халықаралық құқықтық қоғамдастықпен тиімді өзара іс-қимыл жасау үшін қажетті құралға айналады. Осылайша, академиялық жазу ғылыми зерттеулерді, білім беру процесін және практикалық құқықтануды біріктіре отырып, құқықтануда маңызды қызмет атқарады. Ол заңнаманы жетілдіруге, заң ғылымын дамытуға және білікті мамандарды даярлауға ықпал етеді.

Құқықтану саласындағы дәлелдер мен сенімді дәлелдер

Құқықтану саласындағы дәлелдемелер – бұл істі шешу үшін маңызды белгілі бір жағдайлардың болуын немесе болмауын растайтын мәліметтер немесе нақты деректер. Олар шындықты анықтауға бағытталған

танымдық іс-әрекеттің нәтижесі. Дәлелдер белгілі бір процедуралық ережелерге сәйкес жиналуы, жазылуы, тексерілуі және бағалануы керек. Кейбір ғалымдар дәлелдемелерге тек ақпарат қана емес, сонымен қатар құқық қолдану процесінде алынған білім де кіретінін атап көрсетеді. Мысалы, А.С.Корнилов дәлелдемелерді мазмұн мен форманың бірлігі ретінде қарастыру керек деп атап өтті [2]. Мазмұн маңызды жағдайлар туралы нақты деректерді қамтиды, ал форма – бұл заңда белгіленген тәртіппен оларды процессуалдық бекіту. Дәлелдемелердің құқықтық маңызы болуы және құқықтық рәсімнің нормаларына сәйкес ресімделуі маңызды.

Зерттеушілердің тағы бір тобы дәлелдердің когнитивті аспектісіне назар аударады, оларды логикалық тұжырымдар арқылы жаңа фактілерді анықтауға әкелетін білім ретінде қарастырады. В.А.Лазарева дәлелдемелер шындықты бейнелеп қана қоймай, сонымен қатар сот процесінде басқа білім алуға негіз болатын білім деп санайды [3].

Дәлелдердегі сенімді дәлелдер – бұл сенімді және дәлелденген мәліметтерге негізделген логикалық тұжырымдар. Олар тек нақты дәлдікті ғана емес, сонымен қатар заңды контексте дәлелдемелерді дұрыс түсіндіруді талап етеді. Сенімді дәлелдер қарастырылып отырған істің барлық аспектілерін ескеріп, заңды маңызды дереккөздерге негізделуі керек. Дәлелдеу ұғымына қарағанда кеңірек (жалпы) екенін ескере отырып, аргументтік процестің құрамы, құрылымы мен ережелері одан әрі баяндалады. Дәлелдеуге біз осы операцияның айрықша белгілерін көрсету қажеттілігі туындаған жағдайларда ғана жүгінеміз [4]. Сенімді аргумент құру үшін дәлелдер келтіріп қана қоймай, олардың істің мән-жайымен байланысын көрсету маңызды. Мұндай аргумент фактілерді талдауды, олардың негіздемесін және қорытындыларды логикалық шығаруды қамтиды. Сапалы аргументтер құрылымдық берілуімен және әр позицияны негіздеуімен ерекшеленеді, бұл сотты оның заңдылығы мен дұрыстығына сендіруге мүмкіндік береді. Осылайша, құқықтану саласындағы дәлелдер құқық қолдану қызметінің негізі болып табылады, ал сенімді дәлелдер оларды тиімді пайдаланудың

негізгі құралы болып табылады. Олар шындықты орнатуға және істерді әділ шешуге ықпал ете отырып, құқықтық процестерде объективтілік пен дәлдікті қамтамасыз етеді. Заң ғылымындағы дәлелдер олардың сенімділігі мен рұқсат етілуін қамтамасыз ететін бірқатар қатаң талаптарға сәйкес келуі керек. Негізгі принциптердің бірі – аргументтерді дәйекті түрде ұсынуды және қайшылықтардың болмауын білдіретін логика. Логикалық тұрғыдан құрылған дәлелдер фактілердің тұтас бейнесін жасауға мүмкіндік береді және олардың арасындағы себеп-салдарлық байланыстарды нақты түсінуге мүмкіндік береді. Бұл талап сонымен қатар ұсынылған деректерді талдауды жеңілдету арқылы материалды қабылдауды жеңілдетеді. Егер логика болмаса, онда тіпті сенімді фактілерді қате түсіндіруге болады, нәтижесінде қате тұжырымдар пайда болады. Дәлелдемелерге қойылатын екінші маңызды талап – дәлдік. Дәлдік нақты жағдай фактілерінің сәйкестігін және оларды ұсыну немесе түсіндіру кезінде бұрмалануларды болдырмауды білдіреді. Заң саласында терминдер мен ұғымдарды қолдану кезінде дұрыстығын сақтау маңызды, өйткені дәл емес өрнек дәлелдемелердің мағынасын бұрмалауы мүмкін. Сонымен қатар, дәлдік көздерді тексерумен және ұсынылған деректердің сенімділігімен байланысты. Фактілерді дұрыс таңдау және оларды дұрыс жобалау сенімді дәлелдер базасын құруда шешуші рөл атқарады. Егер дәлдік сақталмаса, онда мұндай дәлелдерге негізделген тұжырымдар объективтілік пен заңды маңызға ие бола алмайды.

Негізділік – тағы бір негізгі талап. Негізділік дегеніміз — дәлелдерді растайтын нақты және нормативтік базаның болуы және қолданылуы. Заң ғылымында әрбір мәлімдеме нормативтік актілерге, сот практикасына немесе ғылыми дереккөздерге сілтемелермен бекітілуі қажет. Дәлелдемелерді жинау және рәсімдеу кезінде процедуралық нормаларды сақтау олардың негізділігінің маңызды элементі болып табылады. Негіздеменің болмауы дәлелдердің сот процесінде сынға немесе қабылдамауға осал болуына әкеледі. Негізділік тұжырымдарға деген сенімділікті қалыптастыруға ықпал етеді және олардың сенімділігін арттырады. Логика, дәлдік және негізділік арасындағы байланыс

дәлелдемелердің тиімділігін қамтамасыз етеді. Логика дәйекті аргумент құруға мүмкіндік береді, дәлдік ұсынылған деректердің нақты шындыққа сәйкестігіне кепілдік береді, ал негізділік тұжырымдардың заңдылығын растайды. Егер осы талаптардың бірі орындалмаса, бұл дәлелдемелердің құнын төмендетеді және шешім қабылдауға теріс әсер етуі мүмкін. Мысалы, дәл деректерге негізделмеген болса, тіпті логикалық түрде құрылған дәлелдер де күшін жоғалтады. Сонымен қатар, максималды дәлдікпен ұсынылған, бірақ тиісті негіздемесіз фактілер сенімді болмайды.

Логика, дәлдік және негізділік заң практикасы мен ғылымындағы сапалы дәлелдердің негізін құрайды. Бұл талаптар деректерді жинау мен талдаудан бастап оларды жазбаша немесе ауызша ұсынуға дейінгі дәлелдемелік қызметтің барлық кезеңдерінде сақталуы керек. Осы қағидаттарды сақтау құқықтық шешімдердің ашықтығы мен объективтілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Академиялық салада олар ғылыми жұмыс пен адалдықтың жоғары деңгейін сақтауға ықпал етеді. Сенімді дәлелдер шындықты анықтауда және әділ сот төрелігін қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады, сонымен қатар заң ғылымының дамуына және заңнаманың жетілдірілуіне ықпал етеді.

Сенімді дәлелдер құру – құқықтық зерттеулер мен сот ісінде маңызды процесс. Бірінші әдіс – фактілерді, нормативтік актілерді және сот тәжірибесін пайдалану. Фактілер – дәлелдердің негізі, оларды нақты және шынайы деректермен қамтамасыз ету қажет. Нормативтік актілер заңның негізі болып табылады, және олармен сілтеме жасау дәлелдердің заңдылығын арттырады. Сот тәжірибесі өткен жағдайларда қабылданған шешімдерді көрсетеді, бұл өз кезегінде жаңа істер үшін үлгі қызметін атқарады. Дәлелдерге сілтеме жасау, әсіресе прецедентті құқық жүйесінде, олардың сенімділігін арттырады.

Екінші әдіс – дереккөздерді және заңнамаға сілтеме жасау. Мәселен, заңнамалық актілерді дәйексөз ретінде қолдану, әсіресе оларды нақты істерге байланыстыру, аргументацияның күшін арттырады. Дереккөздерден алынған дәйексөздер дәлелдердің авторитеттілігі мен

негізділігін қамтамасыз етеді. Дереккөздерді дұрыс пайдалану, құқықтық мәтіндер мен ғылыми еңбектерден алынған дәйексөздерді қамтиды, бұл дәлелдердің қуатын арттырады. Зерттеушілер мен адвокаттар заңның талаптарына сәйкес дәйекті, бірақ қажетті фактілер мен нормаларды тиімді түрде біріктіруі керек.

Үшінші әдіс - құқықтық аргументацияның құрылымы. Аргументацияның үш негізгі элементі — тезис, аргумент және қорытынды. Тезис - дәлелдер мен көзқарастардың негізгі идеясы, яғни зерттеудің басты мәселесін анықтайды. Аргументация-бұл белгілі бір тұжырымды немесе ұстанымды қолдайтын дәлелдер немесе дәлелдер ұсыну процесі. Ол аудиторияны өз көзқарасының дұрыстығына немесе дұрыстығына сендіру үшін логикалық принциптер мен ережелерге негізделген [5]. Соңында, қорытынды - зерттеу барысында алынған нәтижелерді немесе қорытындыларды көрсетеді. Дәлелдер құрылымын дұрыс жасау, логикалық тәртіпті сақтау, зерттеудің жүйелілігі мен мақсаттылығын қамтамасыз етеді. Сенімді дәлелдер құруда логикалық байланыстарды сақтау өте маңызды. Әрбір аргументтің бір-бірімен өзара байланысты болуы, зерттеудің жалпы логикасына сәйкес келуі керек. Егер аргументтер арасында логикалық байланыс болмаса, бұл дәлелдердің күмәнді болуына алып келеді. Сондықтан, зерттеушілер фактілер мен дәлелдерді біртұтас жүйеге айналдыруы тиіс. Бұл дәлелдер арасындағы байланыс зерттеудің күшті негізін қалыптастырады. Сондай-ақ, зерттеушілер мен заңгерлер дәлелдердегі ақпараттың дәлдігіне назар аударуы керек. Тек нақты фактілер мен заңнамаларға сүйене отырып, сенімді дәлелдер құрастыра алады. Сонымен қатар, зерттеулерде ұсынылған дәлелдер заңның талаптарына сәйкес болуы тиіс. Дәлелдерге негізделген әдістерді қолдану зерттеу нәтижелерінің күштілігін арттырады. Сенімді дәлелдер құру үшін фактілер, нормативтік актілер мен сот практикасын тиімді пайдалану, дереккөздер мен заңнамаға сілтеме жасау, сонымен қатар логикалық құрылымдарды сақтау өте маңызды. Мұндай әдістерді дұрыс қолдану құқықтық зерттеулер мен сот ісіндегі дәлелдердің сапасы мен сенімділігін арттырады. Дәлелдер тиімді құрылымдалған кезде, олар заңдық аргументацияны күшейтіп, құқық

қорғаушының немесе зерттеушінің пікірі мен позициясының күштілігіне ықпал етеді.

Жазудағы этика мен плагиаттың алдын алу – құқықтық зерттеулер мен ғылыми жұмыстағы маңызды аспектілер. Оригиналдылық — зерттеудің негізі, себебі ол автордың өзіндік пікірі мен көзқарасын білдіреді. Оригиналдылықтың маңызы тек шығармашылық аспектімен шектелмейді, сонымен қатар ғылыми қоғамдастықтағы сенімділікті қамтамасыз етеді. Өзгелердің жұмысын пайдалану барысында авторлық құқықты сақтау – этикалық міндет. Коррект сілтемелер жасау, пайдаланылған дереккөздерге сілтеме беру – плагиаттың алдын алудың тиімді тәсілі.

Академиялық адалдық құқықтық мәтіндер мен ғылыми мақалаларда маңызды рөл атқарады. Академиялық адалдықты сақтау зерттеушілер мен заңгерлердің кәсіби этикасына сай әрекет етуін қамтамасыз етеді. Академиялық адалдық бұзылған жағдайда, зерттеуші ғылыми қауымдастықта абыройын жоғалтуы мүмкін. Плагиаттың алдын алу үшін авторлар шынайы, жаңа идеялар мен концепцияларды енгізуге ұмтылуы тиіс [6].

Сілтемелер мен дәйексөздер жасау – этикалық нормаларды сақтау жолы. Түпнұсқа мәтіндерден алынған дәйексөздер мен сілтемелерді пайдалану, Н.П. Ходакованың айтуынша жұмысқа енгізілген идеяларды нақты көрсетуге мүмкіндік береді. Кәсіби және академиялық салада жазудағы этика мен плагиаттың алдын алу мәселелері өзекті. Авторлардың жұмысын құрметтеу, сілтеме жасау және өз идеяларын жариялау – этикалық жауапкершілік [7]. Осылайша, жазудағы этика мен плагиаттың алдын алу құқықтық және ғылыми жұмыстардың сапасын көтерудің негізгі аспектілері. Оригиналдылық пен коррект сілтемелер жасау, академиялық адалдықты сақтау – авторлар мен зерттеушілердің міндеті.

Академиялық жазу құқықтану және заңгерлік салада ғылыми байланыс пен білім алмасудың негізгі құралы болып табылады. Бұл тек құқықтық ақпаратты жазу мен талдаудың техникалық процесі ғана емес, сондай-ақ

құқықтық нормалар мен принциптерді жүйелеу мен интерпретациялауға бағытталған күрделі интеллектуалдық еңбек. Академиялық форматта жазу қабілеті заңгерлік зерттеушілер, студенттер және практиктер үшін қажет, себебі бұл құқықтық жүйенің ерекшеліктерімен және заңды құжаттарға қойылатын талаптармен байланысты. Академиялық жазу авторлардан дәлелденген тіл мен құрылымды қолдануды талап етеді, бұл тұжырымдардың айқындығы мен дәлдігін қамтамасыз етеді. Маңызды аспект – формализацияланған терминологияны пайдалану, ол идеяларды дәл жеткізуге және түсініксіздіктен аулақ болуға мүмкіндік береді. Бұл құқықтануда, әр сөздің құқықтық мағынасы болуы мүмкін болғандықтан, әсіресе өзекті.

Құқықтық мәтіндер мен нормаларды талдау критикалық түсіндірме мен дәлелді баяндауды талап етеді. Зерттеушілер тек қолданыстағы құқықтық жағдайларды сипаттап қана қоймай, сонымен қатар өз түсіндірмелерін ұсынуы, сондай-ақ құқық нормаларының түрлі контексттердегі қолданылу нәтижелерін зерттеуі қажет. Мұндай тәсіл жаңа идеялар мен концепцияларды қалыптастыруға мүмкіндік береді, олар кейінгі ғылыми зерттеулер немесе заң шығарушы бастамалар негізіне айналуы мүмкін. Сонымен қатар, құқықтануда академиялық жазу құқықтық жүйенің динамикалық дамуы мен өзекті әлеуметтік мәселелерді ескеруі тиіс. Бұл авторлардан өзгерістерге бейімделу және жаңа деректер мен фактілерді өз зерттеулеріне интеграциялау қабілетін талап етеді. Білім мен практиканың тұрақты жаңартылуы ғылыми жұмыстардың өзектілігі мен маңыздылығын қолдауға көмектеседі.

Академиялық жазудың маңызды құрамдас бөлігі этикалық стандарттар мен нормаларды сақтау болып табылады. Жұмыстардың оригиналдығы мен дереккөздерге дұрыс сілтеме жасау плагиаттан аулақ болуға және ғылыми зерттеулердің жоғары деңгейін сақтауға көмектеседі. Академиялық жазудағы этика сау ғылыми орта қалыптастырудың негізі болып табылады, мұнда адалдық пен басқалардың интеллектуалдық еңбегіне құрмет көрсетіледі. Сондай-ақ, құқықтануда академиялық жазу кәсіби өсу мен дамуға мүмкіндік береді.

Ғылыми конференцияларға қатысу, мақалалар жариялау және әріптестермен қарым-қатынас жасау заңгерлерге өз білімдерін кеңейтуге және байытуға көмектеседі. Бұл, өз кезегінде, құқықтық практиканың сапасын арттыруға және қоғамдағы құқықтық сананы дамытуға ықпал етеді. Глобализация мен құқықтық жүйелердің интеграциясы жағдайында академиялық жазу халықаралық аренада тәжірибе мен білім алмасудың маңызды құралына айналады. Әр түрлі тілдерде ойларды баяндау және зерттеулерді халықаралық стандарттарға бейімдеу қабілеті заңгерлерге көпмәдениетті ортада сәтті жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Осылайша, құқықтану және заңгерлік салада академиялық жазу тек білім берудің құралы ғана емес, сонымен қатар тиімді құқықтық жүйені қалыптастыруда кілттік рөл атқарады.

Жазудағы этика мен плагиаттың алдын алу құқықтық және ғылыми зерттеулердің сапасын арттыруда шешуші рөл атқарады. Оригиналдылық, коррект сілтемелер және академиялық адалдық – ғылыми жұмыстың негізі. Оригиналдылық автордың жеке пікірі мен идеяларын білдіру арқылы зерттеудің инновациялылығын қамтамасыз етеді. Коррект сілтемелер мен дәйексөздер пайдаланылған дереккөздерге қатысты адалдықты көрсетеді, бұл плагиаттың алдын алуға мүмкіндік береді. Академиялық адалдықтың сақталуы зерттеушілердің кәсіби этикасын нығайтады. Плагиат құқықтық зерттеулер мен ғылыми жұмыстың шынайылығын төмендетеді, бұл автордың беделін бұзады. Авторлық құқықты қорғау мақсатында, зерттеушілер өздерінің идеяларын адал әрі шынайы түрде жариялауы қажет. Оқырмандар мен ғылыми қоғамдастықтың сенімін сақтау үшін дәйексөздер мен сілтемелерді дұрыс қолдану маңызды. Зерттеушілер мен авторлардың кәсіби міндеті – басқалардың жұмыстарын құрметтеу және өз идеяларын адал көрсету. Жазудағы этика тек ғылыми жұмыстарға ғана емес, құқықтық құжаттарға да қатысты. Заңгерлер мен құқықтанушылар сілтемелер мен дәйексөздерді ұқыпты пайдалана отырып, өздерінің жұмыстарының дәлдігін және заңдылығын қамтамасыз етеді. Заңнама мен құқықтық принциптерді қолдану арқылы зерттеушілер өз дәлелдерін нығайтады. Сот практикасында

сілтемелердің болуы құқықтық позициялардың күштілігін көрсетеді. Дәлелдердің сенімділігі тек олардың түпнұсқалығы мен заңдылығына байланысты емес, сонымен қатар оларды жеткізу формасына да байланысты. Жазудағы этика мен плагиаттың алдын алу – құқықтық зерттеулер мен ғылыми шығармашылықтың маңызды құрамдас бөлігі. Зерттеулерде қолданылатын аргументацияның құрылымы мен логикасы автордың шынайылығын көрсетеді. Адалдық пен этика принциптерін сақтау – құқықтық салада жетістікке жетудің кілті.

Қорытындылай келе, жазудағы этика мен плагиаттың алдын алу құқықтық зерттеулердің нәтижелілігі мен сенімділігін қамтамасыз етеді. Бұл принциптер ғылыми зерттеулер мен құқықтық практиканың тиімділігін арттырады, автордың беделін нығайтады. Зерттеушілер мен заңгерлер үшін этикалық нормаларды сақтау – кәсіби жауапкершілік. Академиялық адалдық пен оригиналдылықты сақтау ғылыми қоғамдастықтағы өзара сенімділікті қамтамасыз етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1. Петров И.А. Академиялық жазу стилі. «СибАК», ғылыми журналы. 2020, № 2. – 1-3 беттері*
- 2. Корнилов А.С. К вопросу об историческом развитии понятия доказательства в уголовном праве России. «Actualscienc», 2017, Т. 3. № 3. 227 бет*
- 3. Лазарева В.А. Доказывание в уголовном процессе: учебник для бакалавриата и магистратуры. «Бакалавр и магистр. Академический курс», сериясындағы кітап. 2018, 217 бет*
- 4. Нұрмұхамет Н. «Ғылыми мәтіндердегі аргументтер (дәлелдер), орны мен рөлі», 2023.*
- 5. Нұрмұхамет Н. «Ғылыми мәтіндердегі аргументтер (дәлелдер), орны мен рөлі», 2023.*
- 6. Академиялық адал болу маңызда ма? «Назарбаев Университеті», Хабаршысы.*
- 7. Ходакова Н.П. Отличие цитирования от самоплагиата в научных*

- публикациях. «Интернаука», ғылыми журналы. 2020.
8. Ыбырайым Ә.О. Стилистика және редакциялау: оқулық. – Алматы: жшс рпбк «Дәуір», 2014. 240 бет
 9. Оспанов Е.Т. Академиялық жазылым / (Жоғары оқу орындарының студенттеріне арналған оқу құралы): Алматы, 2018, 120 бет.
 10. Академическое письмо. От исследования к тексту: учебник и практикум для академического бакалавриата / Ю.М. Кувшинская, Н.А. Зевахина, Я.Э. Ахапкина, Е.И. Гордиенко ; под ред. Ю.М. Кувшинской. – М.: Издательство Юрайт, 2019. 284 бет
 11. Академическое письмо учебно-методическое пособие для руководителей школ и специалистов образования. И. Коротина.
 12. А.А. Баяхметова, М.Ж. Дусенбина «Академиялық жазылымның тілі мен стилі» (Қостанай, 2019).
 13. Е.Б. Абдрасулов «Қазақстан Республикасының Конституциясы және халықаралық құқық» (20-31 беттер), 2021.
 14. Г.Л. Куликова «Проблемы и пути повышения качества знаний слушателей» (110-116 б.), 2017.
 15. Г.А. Қуаналиева «К некоторым вопросам применения интерактивных методов обучения» (71-75 беттер), 2017.
 16. О.Б. Хусаинов, А.А. Сәбитова «Основные проблемы юридического образования на современном этапе развития Казахстана» (38-41 беттер), 2017.
 17. Ф.Н. Жақыпова «Профессиональное образование государственных служащих: современное состояние и перспективы» (25-29 беттері), 2017.
 18. A Definition Of Law, Hugh Evander Willis Indiana University School of Law- Bloomington.
 19. The Morality Of Law, By Lon L. Fuller, Edwin W. Tucker University of Connecticut.
 20. Moral Foundation Theory And The Law, Colin Prince Seattle University School of Law.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.